

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
GNL 327 *Katılım Finansı*
DERS NOTLARI

7.HAFTA

01.04.2020

KATILIM BANKALARINDA FON KAYNAKLARI

1. Carî Hesaplar
2. Yatırım Hesapları (Kısıtlanmış – Kısıtlanmamış)
 - Türkiye’de “Kâr ve Zarara Katılma Hs.
3. Bankanın Özkaynakları

Yatırım Hesapları (Kısıtlanmış –Kısıtlanmamış)

AAOIFI-Financial Accounting Standard No: 27 : Investment Accounts

KGK- Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 27 :Yatırım Hesapları

Standardın Kapsamı : Bu standart islamî

Finansal Kuruluşlar tarafından yönetilen;

- Bilanço içinde açıklanan (on-balance sheet)
- Bilanço dışında açıklanan (off-balance sheet)
- Sınırsız (Unrestricted)
- Sınırlı (Restricted)

YATIRIM HESAPLARINA uygulanır (Prg.1)

YATIRIM HESABI

Mudarebeye dayalı

- Mudarebeye dayalı kâr paylaşımli Yatırım Hesabı

Mudarebe eşdeğeri

- Vekalet, muşaraka ve sukuk dışında

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 27

Yatırım Hesapları

- **2 Tanımlar**
- **2/1 Yatırım hesabı**, FFK tarafından diğer bir taraf (rabb-ül mal) adına yatırım yapmak için alınan fonları temsil eden ve fonlarla nasıl yatırım yapılabileceğine ilişkin koşullar içeren veya içermeyen, Mudârebe veya eşdeğer bir yatırım kapsamındaki bir araç sahibinin hesabıdır. (Paragraf 4)

Yatırım Hesabının tanımı

- **Mudarabe'ye** veya bunun eşdeğerine (olan bir sözleşmeye dayanan) dayanan bir (finansal) aracı elinde bulunduranlar için açılan **hesap**
- (bu hesap) islami finansal kuruluşlar tarafından diğer bir taraf (rab-al-mal) **adına**
- bu fonların nasıl bir yatırımda kullanılacağı konusunda **koşullar** bulundurarak veya bulundurmuyarak

yatırım yapmak için alınan fonları temsil eder

Equity of investment account holders

KGK metni : Yatırım hesabı sahiplerine ait
öz kaynak

- **YATIRIM HESABI SAHİPLERİNİN HAKLARI**

YATIRIM HESABI SAHİPLERİNİN HAKLARI

AAOIFI SAS N0:1 İslamî Finansal Kuruluşlar tarafından yapılan Finansal Raporlama için KAVRAMSAL ÇERÇEVE Prg.: 6.3.; *Mudarebe sözleşmesi kapsamında* kâr paylaşım veya katılıma dayalı olarak *yatırım yapmak amacıyla toplanan fonlara* atıf yaparken:

«**Equity of Investment Account Holders**»

terimini kullanır

KAVRAMSAL ÇERÇEVE Prg.: 6.3

İslamî Finansal Hizmetler veren kuruluş,
zarar meydana gelmesi durumunda,
kendisinin hata ve kusuru olmamak koşuluyla,
aldığı fonları aynı tutarda geri ödeme
zorunluluğu yoktur. Bu nedenle

YATIRIM HESABI SAHİPLERİNİN HAKLARI
İFH veren kuruluşun YÜKÜMLÜLÜĞÜ sayılmaz

YATIRIM HESABI SAHİPLERİNİN HAKLARI

Yatırım Hesabı sahiplerinin hakları;

Özkaynak da değildir

(Bu Fon sahipleri sermaye sahipleri gibi Banka yönetiminde söz sahibi değildir)

YATIRIM HESAPLARI –Koşul-

UNRESTRICTED SINIRLANDIRILMAMIŞ

- 2/2 FFK tarafından alınan fonların kullanımı konusunda alınacak *kararlarda yetki sağlayan* Mudârebeye dayalı kâr paylaşımlı yatırım hesapları, **yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynak** olarak kabul edilir ve *FFK'nın finansal tablosunda bilanço içi kalem olarak sunulur.* (Paragraf 5)

RESTRICTED SINIRLANDIRILMIŞ

- FFK tarafından alınan fonların kullanımı konusunda alınacak *kararlarda yetki sağlamayan* Mudârebeye dayalı kâr paylaşımlı yatırım hesapları, **yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynak** olarak kabul edilir ve *FFK'nın finansal tablosunda bilanço dışı kalem olarak sunulur.* (Paragraf 6)

Kâr Paylaşımli Mudarabeye dayalı Yatırım Hesabı

**Fon kullanmada bankanın
takdir yetkisi bulunur**

- «Yatırım Hesabı Sahiplerinin Hakları» olarak tanımlanır
- Banka'nın Bilançosunun kaynaklar bölümünde açıklanır

**Fon kullandırmada bankanın
yetkisi sınırlandırılmıştır**

- «Yatırım Hesabı Sahiplerinin Hakları» olarak tanımlanır
- Banka'nın Bilançosu dışında açıklanır

Bilanço = Finansal Durum Tablosu

(Financial, Fiscal değil, o nedenle malî demiyorum)

Bilanço içi açıklama

- Bilançonun varlıklar bölümünde veya kaynaklar bölümünde açıklanan kalemlerdir

Bilanço dışı açıklama

- İktisadî kişiliğin bilançosunda görünmeyen varlıklar ve yükümlülükler (borçlar)
- Bilanço üzerinde görünmemiş olsalar da bir ölçüde iktisadî kişiliğin varlık ve borçlularıdır. Doğrudan değil dolaylı bir yükümlülüğü temsil ederler

BİLANÇO İÇİ GÖSTERİM

- **YATIRIM HESABI SAHİPLERİNİN HAKLARI**
İFH veren kuruluşun **YÜKÜMLÜLÜĞÜ sayılmaz**
- **Özkaynak da değildir**

O HALDE BİLANÇONU NERESİNDE ?

***«QUASI EQUITY» = «YARI ÖZKAYNAK» veya
«Özkaynak Benzeri»***

- ***Banka Bilançosu'nun Kaynaklar tarafında ayrı bir küme (İslam Bankalarına özel bir kalem)***

5 Sunum ve Açıklama Hükümleri

5/1 Yatırım hesapları

Bilanço içi Açıklama

- 5/1/1 **Bilanço içi yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar**, FFK'nın finansal durum tablosunda **yükümlülükler ve ortaklara ait özkaynaklar arasında** ayrı bir kategori olarak sunulur. (Paragraf 22)

Bilanço dışı Açıklama

- 5/1/2 **Bilanço dışı yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklara** ilişkin bilgiler, bilanço dışı yatırım hesaplarına ilişkin **değişimleri gösteren bir tabloda** veya **finansal durum tablosunun dipnotlarında** sunulur. (Paragraf 23)

Kavramsal Çerçeve

6/5 Bilanço dışı kalemler

Bilanço dışı kalemler; FFK'ya

güvene dayalı sorumlulukla (Fiduciary) birlikte

taahhütler ve *şarta bağlı yükümlülükler*

yükleyen bir anlaşmayla

- elde tutulan,
- Yönetilen (managed), idare edilen (administered) veya
 - başka şekillerde ele alınan fonlar ile varlıkları içerir.

Kısıtlanmış Yatırım Hesaplarının (*Restricted Investment Accounts*) da *Bilanço içinde gösterilmesi*

- 2/3 Mudârebe sözleşmeleri kapsamındaki kısıtlanmış yatırım hesapları aşağıdaki şartları karşıladığında bilanço içi yatırım hesabı olarak sunulur:
 - a) FFK'nın aldığı fonların kullanımı konusunda alınacak kararlarda yetki sahibi olması veya
 - b) Bütün mevcut göstergeler dikkate alındıktan sonra, geçmişteki uygulamaların, söz konusu hesapların fonları alan FFK açısından bilanço içi yatırım hesaplarına benzer risk özelliklerine sahip olduğunu göstermesi. (Paragraf 8)

5.1.Finansal tablo dipnotlarında, Yatırım Hesaplarıyla ilgili yapılacak açıklamalar

- FFK'nın özkaynak (Bankanın)ve yatırım hesabı sahipleri arasında *kâr dağıtımını yaparken* uyguladığı önemli muhasebe politika ve esasları (Prg.24)
- FFK'nın karşılık ayırırken ve bu karşılıklara gerek duyulmadığında bunların hangi taraflara aktarılacağına karar verirken uyguladığı önemli muhasebe politika ve esasları (Prg.25)
- Yatırım hesaplarına ilişkin (**yüklenen = charged**) toplam genel yönetim giderleri, ilgili tutarların önemliliğine bağlı olarak ana bileşenlerinin özet bir açıklamasını da içerecek şekilde açıklanır. (Paragraf 26)

5.1.Finansal tablo dipnotlarında, Yatırım Hesaplarıyla ilgili yapılacak açıklamalar - 2

- FFK'nın cari raporlama döneminde ortaklara ait özkaynaklar ile çeşitli yatırım hesabı sahipleri arasında kâr dağıtımı için uyguladığı oranlar açıklanır. FFK'nın bünyesinde farklı sözleşme koşulları içeren farklı türde yatırım hesapları bulunması durumunda, yalnızca ilgili hesap türünün toplam tutarının önemli olması halinde bu tür hesaplar hakkında açıklama yapılır. (Paragraf 27)

KATILIM BANKALARINDA FON KULLANIMLARI

1. Murabaha

2. İcara (Leasing)

3. Selem

4. İstisna (Eser sözleşmesi)

5. Vekalet

6. Mudarebe

7. Muşareke

Murabaha

- En çok rastlanan fon kullandırma yöntemidir
- AAOIFI- FAS 28
- Kamu Gözetim Kurumu-Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 28

Murâbaha ve Diğer Vadeli Satışlar

Tanımlar 1

Md.4.g. ***Murâbaha***: Malların, maliyetinin üzerine anlaşılan bir kâr marjı eklenerek satılmasıdır. Satış bedeli tek bir seferde ya da vadeli ödemeyeyle gerçekleşebilir.

Md.4.h. ***Satın alma talebine bağlı Murâbaha***: Alıcının satın alma emrini verdiği ve üzerinde mutabık kalınan Murâbaha şartları çerçevesinde sözleşme konusu varlığı, satıcıdan alacağına dair bir **vaadle** satın alma emrini teyit ettiği alım satım sözleşmesini ifade eder.

Tanımlar 2

Md.4.k. *Vaad ve karşılıklı vaadleşme*: Vaad, bir tarafın (Murâbaha işleminde satın alma emrini veren taraf) üstlendiği zımni kabulden doğan yükümlülüktür.

Alacaklar

Md.8. İlgili stok Murâbaha ya da vadeli satış sözleşmesi kapsamında satıldığında, satıcı alacakları ve hasılatı finansal tablolarına alır

Tanımlar 3

Md.10. Murâbaha veya **vadeli satış sözleşmesi** tekemmül ettiğinde, diğer bir ifadeyle satış bedelinin alınmış ya da **alacak hâline dönüşmüş olmasına bakılmaksızın** bu tür bir sözleşme tüm taraflar açısından yasal olarak bağlayıcı olduğunda ve stokun kontrolü (mülkiyetten kaynaklanan **risklerin ve getirilerin** özünde tamamını gerekli kılan) **alıcıya devredildiğinde,**

Murâbaha veya vadeli satış sözleşmesi kapsamında stokun satılmış olduğu kabul edilir.

Tanımlar 4

Satışların maliyeti

Md. 22. Stokların, Murâbaha ya da vadeli satış kapsamında satıldığı durumlarda,

bu stokların defter değeri,

katlanılan tüm doğrudan giderlerle birlikte,

ilgili hasılatın finansal tablolara alındığı dönemde satışların maliyeti olarak finansal tablolara alınır.

Tanımlar 5

Kârın ertelenmesi

Md.23. Vadeli Murâbahada ya da diğerk vadeli satışlarda, söz konusu işlemden doğan kâr, diğerk bir ifadeyle finansal tablolara alınan hasılat ile satışların maliyeti arasındaki fark,

bir ertelenmiş kâr hesabı aracılığıyla ertelenir.

Ancak, malların peşin satış fiyatının bu mallara ilişkin satışların maliyetinden yüksek olması durumunda, ortaya çıkan kârın peşin satış fiyatı ile satışların maliyeti arasındaki fark kadar olan kısmı ertelenmez.

Md.24. ***Ertelenmiş kâr hesabı, ilgili alacakları düzenleyici bir varlık hesabı olarak sunulur.***

Md.25. ***Ertelenmiş kâr, sözleşmedeki kredi dönemi boyunca itfa edilerek gelirlere aktarılır.***